

N:o 2.

Ankom till Riksd. kansli den 16 februari 1898, kl. 12 midd.

Betänkande, i anledning af väckta motioner om ändringar i kongl. förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1894.

(1:a A.)

Till bevillningsutskottet hafva hänvisats tre motioner med förslag till förändrade bestämmelser angående stämpelafgiften, nemligen motionerna n:o 13 inom Första Kammaren, af herr *P. M. Söderberg*, om frihet från stämpelafgift för bevis af veterinär, n:o 4 inom Andra Kammaren, af herr *D. Persson* i Tällberg, om frihet från stämpelafgift för lagfartsprotokoll i visst fall, samt n:o 99 inom Andra Kammaren, af herr *A. Petri*, om ändrade bestämmelser i fråga om stämpelafgift för vexel.

I nämnda, af herr *Söderberg* väckta motion hemställes, att då enligt motionärens åsigt bevis, som utfärdas af veterinär, borde, i likhet med hvad som är stadgadt i fråga om bevis af läkare, meddelas utan stämpelafgift, Riksdagen måtte besluta, att bevis af veterinär skall vara fritt från stämpel.

Enligt förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1894 är, på sätt motionären framhållit, bevis, utfärdadt af läkare, fritt från stämpel. Något särskildt stadgande om stämpel å bevis, utfärdadt af veterinär, före-

kommer deremot icke, utan torde dylikt bevis få hänföras till den i förordningen upptagna rubriken »bevis, annat», hvilket af de statsmyndigheter, som i förordningen hänföras till första afdelningen, skall beläggas med stämpel till belopp af 50 öre; och då i statens tjänst anstälde veterinärer, hvilka icke äro i förordningen särskildt nämnda, skola hänföras till de i första afdelningen uppräknade myndigheter, torde häraf följa, att bevis, utfärdade af statens veterinärer, skola beläggas med stämpel af 50 öre. Motionären har emellertid icke vare sig lemnat några uppgifter om de fall, då dylika bevis erfordras, eller påvisat, att några olägenheter af föreskriften om deras beläggande med stämpel förefinnas. Af de upplysningar, utskottet inhemtat i frågan, synes framgå, att stämpelbeläggning af bevis, utfärdade af veterinärer, hvilka ju till stor del icke äro statens tjänstemän, endast i ytterst ringa utsträckning förekommer och hufvudsakligast vid export af kreatur. Då det emellertid synes utskottet icke obilligt, att dervid en afgift i form af stämpel uttages, samt denna afgift i allt fall icke kan anses vara af någon större betydelse, finner sig utskottet sakna anledning att tillstyrka någon ändring af stämpelförordningen i det af motionären antydda syfte, samt hemställer,

1:o) att herr Söderbergs ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stämpelafgiften för lagfartsprotokoll, likasom för protokoll i allmänhet, som utgifves till part, utgör i vanliga fall vid underdomstolar å landet 2 kronor för första arket och 1 krona 50 öre för hvarje af de öfriga arken samt vid underdomstolar i stad 1 krona för hvardera af första och andra arket samt 1 krona 25 öre för hvarje af de öfriga arken.

Undantag härifrån beslöts af 1887 års Riksdag, som, enär lagfarts-kostnaden icke sällan blifvit mycket betungande för de sterbhus, der den hufvudsakligaste tillgången utgöres af en liten fastighet och delegarne äro många, medgaf stämpelfrihet för protokoll angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der taxeringsvärdet å egendomen *i dess helhet* icke uppgår till 1,000 kronor. Stämpelfrihet för lagfartsprotokoll utsträcktes sedermera af 1891 års Riksdag till att gälla alla sådana fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der taxeringsvärdet å den egendom, *hvarå lagfart sökes*, icke uppgår till 1,000 kronor.

Herr *Persson* hemställer nu i sin ofvanberörda motion, att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i kongl. förordningen af den 9 augusti 1894 angående stämpelafgiften, att protokoll rörande lagfart å fång till fast

egendom skall vara från stämpel fritt, vare sig fänget skett genom giftorätt, arf, köp, gåfva, testamente eller byte, der taxeringsvärdet eller köpesumman å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor.

Detta förslag afser en ytterligare utsträckt stämpelfrihet för lagfartsprotokoll än den, som nu finnes stadgad, så att, under förutsättning att taxeringsvärdet eller köpesumman å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor, nämnda förmån skulle tillgodokomma icke blott den, som söker lagfart på grund af giftorätt eller arf, utan äfven den, som genom köp, gåfva, testamente eller byte åtkommit fastighet.

Äfven vid sistlidet års riksdag väckte herr Persson motion med enahanda hemställan samt anförde deruti, efter erinran om den af Riksdagen redan medgifna stämpelfriheten för protokoll angående lagfart å fång till fast egendom af mindre värde genom giftorätt eller arf, följande:

»Den grundsats, att å lagfartskostnaden för fastighet hänsyn bör tagas till egendoms värde, har sålunda tillämpats beträffande fastighetsöfverlåtelse genom arf och giftorätt. Och tillämpningen af denna grundsats har helsats med mycken tillfredsställelse, särskildt i de delar af vårt land, der egendomarne äro små och deras värden ringa.

Och när bestämmelsen om lättnader i lagfartskostnaden i ofvan nämnda fall visat sig vara i enlighet med billighet och rättvisa och har kunnat ske utan olägenhet, så torde samma bestämmelse kunna och böra tillämpas äfven vid lagfart å annan fastighetsöfverlåtelse, vare sig den sker genom köp, gåfva, testamente eller byte.

Man kan visserligen häremot invända, att, beträffande lagfartskostnaden, i hvad densamma är beroende af stämpelafgiften, tillbörligt afseende är fästadt å fastighetens värde derigenom, att öfverlåtelsehandling skall, då den för lagfart företes, förses med stämpel till visst belopp för hvarje 100 kronor af fastighetens värde, eller, der köpesumman öfverstiger taxeringsvärdet, belägges afhandlingen med stämpel för hvarje 100 kronor af köpesumman.

En sådan invändning kan visserligen vara riktig från en synpunkt, men det torde dock icke kunna bestridas, att vid en större fastighets-transaktion mera bärighet för kostnader torde förefinnas för hvarje 100 kronor än vid mindre sådana. Och derjemte torde äfven hänsyn tagas dertill, att de kostnader, som äro förenade med åvägabringandet af sjelfva uppgörelsen, i många fall kunna blifva lika stora för en mindre egendom som för en större sådan. Och särskildt nu, då lagen af den 27 juni 1896 angående hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring skall tillämpas, blifva kostnaderna mycket dryga. Och beträffande afsöndringar blifva kostnaderna så mycket känbarare för fastighet af ringa värde, som afgiften för

Konungens befallningshafvandes fastställelse derå är lika, vare sig egendomen har större eller mindre värde.»

Motionen afstyrktes emellertid af utskottet, dervid utskottet yttrade:

»De skäl, som ligga till grund för stadgandet om befrielse för en afliden fastighetsegares efterlemnade make eller arfvingar att erlägga stämpel för protokoll rörande lagfart å fastigheten, kunna emellertid icke anses i samma mån föreligga i fråga om personer, som genom annat fång än giftorätt och arf åtkommit fastighet af sådant ringare värde. Med ifrågasvarande skattelindring har tydligen afsetts det särdeles på landsbygden synnerligen ofta förekommande förhållandet, att en afliden persons enda nämnvärda qvarlåtenskap utgöres af en obetydlig fastighetslott, hvaraf han och hans familj haft sitt uppehälle. Vid sådant fall har det syntts billigt att så mycket som möjligt minska kostnaden för sterbhusdelegarne vid fullgörande af deras skyldighet att söka lagfart å fastigheten; och härtill har så mycket större anledning förefunnits, som, innan nu gällande förordning angående lagfart å fång till fast egendom trädde i kraft, någon skyldighet att söka lagfart å fastighet, åtkommen genom giftorätt eller arf, alls icke förefanns. Hvad deremot angår annat slag af åtkomst till fast egendom, så kunna väl tänkas fall, der en skattelindring af denna art skulle kunna anses lika berättigad som i fråga om giftorätt och arf, men i regel torde förhållandena ställa sig helt annorlunda. Ej sällan förekommer, att förmögna personer inköpa mindre fastigheter för anläggningar af olika slag, för beredande af bostad eller dylikt, för hvilka fall någon anledning naturligen icke förefinnes att minska kostnaderna för lagfart, och endast sällan torde det hända, att någon, som köper eller tillbyter sig en fastighet, är så fattig, att den jemförelsevis ringa kostnaden för stämpel till lagfartsprotokollet kan anses för honom betungande. Än mindre anledning synes förefinnas att göra något mildrande undantag för dem, som genom gåfva eller testamente blifva egare af fastighet.»

Utskottets hemställan bifölls derefter af Första Kammaren, hvaremot Andra Kammaren biföll motionen, och blef vid den i anledning häraf företagna gemensamma omröstningen motionen afslagen med 191 röster mot 162.

Mot utskottets anförda afstyrkande skäl erinrar nu motionären, att sådana fall, der förmögna personer inköpa fastigheter för anläggningar och tomtplatser till lägre värde än 1,000 kronor, vore så få, att de borde räknas till undantagen och sålunda ej få lägga hinder i vägen för en reform, som vore afsedd att bereda lättnader åt de mindre bemedlade. Vidare hänvisar motionären till den vid behandlingen af utskottets betänkande i frågan sistlidet år i Andra Kammaren förda diskussionen samt

yttrar slutligen, att, då den majoritet, som då afgjorde frågan, kunde sägas vara ringa, utskottets afstyrkande ganska mildt och Andra Kammaren afgjordt varit för motionen, motionären vågade förnya sitt förslag.

Enligt hvad inom utskottet blifvit upplyst, är i vissa trakter af Dalarne jorden till stor del styckad i mycket små lotter af högst obetydligt värde, hvilka, tillhörande olika egare, ligga blandade om hvarandra. Vid fång till sådana små jordstycken kan ofta stämpeln till lagfartsprotokollet, hvilken i vanliga fall är utan nämnvärd betydelse, anses vid jemförelse med köpeskillingen betungande. Genom ett borttagande af stämpeln i sådana fall skulle möjligen kunna underlättas ett i omförmälda trakter uppkommet sträfvande att genom inköp af nämnda små jordlotter söka samla dem, som gränsa till hvarandra, i samma egares hand och sålunda åstadkomma en förbättring i det missförhållande, som i antydda afseende nu är rådande. Äfven för landet i dess helhet skulle en lindring i stämpelafgiften i nu ifrågavarande hänseende kunna medföra en fördel, i det att en sådan åtgärd måhända skulle, om ock i ringa mån, kunna bidra till att bereda möjlighet för mindre bemedlade att förskaffa sig egna hem. Utskottet anser därför en ändring af stämpelförordningen i den af motionären föreslagna rigtningen kunna vara gagnelig, om den än eger sin hufvudsakligaste betydelse allenast för en liten del af landet; och torde den minskning i statsinkomsterna, som derigenom skulle vållas, icke vara af den betydelse, att något afseende dervid bör fästas. Dock finner sig utskottet icke kunna förorda stämpelfrihet i hela den utsträckning, som motionären föreslagit, utan anser ett värde af 400 kronor eller det belopp, intill hvilket enligt nu gällande stämpelförordning frihet från stämpel eger rum för bröstarfvinges arfslott, lämpligen kunna stadgas såsom gräns mellan de fång, för hvilka den föreslagna skattelindringen skall gälla eller icke.

I enlighet med hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

2:o) att Riksdagen ville i så måtto bifalla herr Perssons motion, att Riksdagen besluter, att 3 § af förordningen angående stämpelafgiften skall i nedan angifna del erhålla följande förändrade lydelse:

»*Protokoll* angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der taxeringsvärdet å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor, eller å annat fång, der taxeringsvärdet eller köpesumman för egendomen icke uppgår till 400 kronor, fritt».

Enligt nu gällande förordning angående stämpelafgiften skall vaxel, som utfärdas inom riket att å inrikes ort betalas, vid utställandet förses med stämpel af 20 öre för belopp, öfverstigande 100 men ej 300 kronor, 30 öre för belopp, öfverstigande 300 men icke 500 kronor, 50 öre för belopp, öfverstigande 500 men icke 1,000 kronor, samt derutöfver 50 öre för hvarje påbörjadt tusental kronor, hvarå vaxeln lyder. Härifrån göres dock undantag för postremissvaxel och vaxel, som är stäld att vid uppvisandet betalas af medel, som hos bank eller bankir föras i räkning för utställaren, för hvilka slag af vaxlar frihet från stämpel eger rum.

Vaxel, stäld att å utrikes ort betalas eller utfärdad å utrikes ort, skall, innan den här i riket öfverlåtes eller till godkännande eller betalning företes, förses med stämpel af 50 öre för belopp, ej öfverstigande 1,000 kronor, och derutöfver 50 öre för hvarje påbörjadt tusental kronor, hvarå den lyder; dock att frihet från stämpel eger rum för vaxel, som är dragen af bank eller bankir inom riket å bank eller bankir å utrikes ort samt är betalbar endast i utlandet vid uppvisandet, äfvensom för vaxel, som är dragen från utlandet på utlandet och endast är betalbar i utlandet.

Utöfver sålunda stadgad stämpelafgift skall godkänd eller protesterad vaxel, då den för vinnande af betalning hos offentlig myndighet företes, förses med särskild stämpel af 25 öre för hvarje fulla 100 kronor af det kapitalbelopp, för hvilket betalning sökes.

I den här ofvan omtalade, af herr *Petri* väckta motionen har förslag framstälts derom, att Riksdagen behagade besluta sådan förändring i förordningen angående stämpelafgiften af den 9 augusti 1894, att vaxel, utställd af svensk undersåte, endast förses med stämpel, då den för vinnande af betalning uppvisas inför offentlig myndighet.

Till grund för detta förslag anför motionären:

»Vid 1894 års riksdag aflät Kongl. Maj:t proposition om ny stämpelförordning och i medföljande statsrådsprotokoll motiverades den föreslagna stämpelbeläggningen å vaxlar på följande sätt:

»Grundtanken i stämpelbeskattningen å handlingar, som förmedla omsättningen af det rörliga kapitalet, är den, att detta kapital, som tillför sin egare större skatteförmåga än den, som medföljer inkomst af arbete, och derjemte till följd af sin natur lätt kan undandraga sig den allmänna inkomstbeskattningen, skall träffas af en komplementär beskattning, då det öfvergår från en hand till en annan och sålunda liksom visar sig. Att det i det stora hela blifver det rörliga kapitalet inom landet, som kommer att bära sagda beskattning, är otvifvelaktigt, ehuru dess verkan i hvarje särskildt fall icke alltid låter sig på förhand beräknas.»

Meningen var alltså, att kapitalet skulle hufvudsakligast drabbas af den nya skatteformen, men denna uppfattning ansågs redan då af såväl bevillningsutskottet som majoriteten i Andra Kammaren vara tvifvelaktig. Utskottet afstyrkte all stämpelbeläggning af vaxlar, och Andra Kammaren godkände utskottets utlåtande, hvaremot Första Kammaren antog nu gällande förordning i detta hänseende. Vid gemensam omröstning i Riksdagen segrade Första Kammarens beslut dock endast med 173 röster (97 i Första och 81 i Andra) mot 166 (39 i Första och 127 i Andra Kam-maren).

Hafva nu åsigterna, att kapitalet skulle hufvudsakligen drabbas af denna beskattning, besannat sig? Nej, enligt min och många åsigt, för visso icke. Då förordningen ej innehåller något om att kapitalet, som lemnar penningar, skall betala stämpeln, hvilket måhända var en af förutsättningarna, så drabbar stämpelafgiften hufvudsakligen de mindre be-medlade, som i saknad af eget kapital nödgas diskontera vaxlar, och blifva de derigenom endast ytterligare betungade. Orättvisan af stämpelbeläggning å vaxlar faller så mycket mer i ögonen, när sådana handlingar, hvilka verkligen representera kapitalet, såsom kuponger till obligationer och aktier, ännu äro stämpelfria.

Förordningen, sådan den nu är, kan dessutom af dem, som den afsåg att träffa, kringgåås på åtskilliga sätt, hvarigenom statsverket går miste om den påräknade inkomsten. Utländske köpmän t. ex., som förut sålde varor mot accepterad vaxel, taga nu i stället reverser, hvilka, vid uppvisande för inkassering, ej behöfva stämpelbeläggas.

Innan 1894 års stämpelförordning blef gällande, förefanns icke någon skyldighet att med stämpel förse inrikes vaxel i annat fall, än då den för vinnande af betalning hos offentlig myndighet företeddes, i hvilket fall den skulle vara försedd med stämpel af 25 öre för hvarje fulla 100 kronor af det kapitalbelopp, för hvilket betalning söktes. Men der vaxel ställdes att å utrikes ort betalas eller var utfärdad å utrikes ort, skulle, oberoende af den stämpel, som i allmänhet var stadgad, vaxeln, då den utställdes, eller, om den utfärdades utom riket, innan den här i riket öfverlättes eller till godkännande eller betalning företeddes, beläggas med stämpel af 50 öre, när den lydde å mindre belopp än 1,000 kronor, men eljest af 1 krona; dock att frihet från denna stämpelbeläggning egde rum för vaxel å mindre belopp än 100 kronor.

Storleken af den inkomst, som nu utgående stämpelafgift för inrikes vaxlar tillför statsverket och som således skulle genom upphäfvande af

denna skatt gå förlorad, kan icke med bestämdhet uppgifvas, men torde enligt beräkning, som inom utskottet verkstälts, sannolikt uppgå till mer än en half million kronor om året.

Genom införandet af stadgandena om vaxlars förseende med stämpel afsågs, såsom motionären erinrat, att beskatta det rörliga kapitalet, då det öfvergår från en hand till en annan. Hvad beträffar inrikes vaxlar, kan väl nämnda syftemål icke anses i allmänhet hafva vunnits, i det att stämpelafgiften för sådana vaxlar i de flesta fall måste betalas af den, som enligt lagstiftarens mening icke borde drabbas af densamma. Så vidt utrönas kunnat, har emellertid något nämnvärdt hinder i vaxelrörelsen icke genom stämpelafgiften uppkommit, och några starkare klagomål häröfver hafva icke heller försports. På grund häraf och då ännu icke mer än omkring tre år förflutit, sedan denna stämpelafgift började tillämpas, finner utskottet icke tillräcklig anledning föreligga att för närvarande vidtaga någon förändring i nu gällande stadganden angående stämpelafgift för vaxel samt hemställer fördenskull,

3:o) att herr Petris ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 14 februari 1898.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer

vid punkten 3:o)

af herr *Fredholm*, som anförde:

»Då vid 1894 års riksdag ny förordning angående stämpelafgiften antogs att träda i kraft med året 1895, afstyrkte bevillningsutskottet Kongl. Maj:ts förslag att införa stämpel å inrikes vaxlar, och blef denna utskottets hemställan af Andra Kammaren utan votering godkänd. Men enär Första Kammaren derom fattade ett annat beslut, blef stämpel vaxlar åsatt genom gemensam omröstning, vid hvilken 127 af Andra Kammarens ledamöter röstade emot införandet af denna stämpelafgift och 81 för.

Beträffande olämpligheten af att belägga inrikes vaxlar med stämpel hyser jag fortfarande samma mening som vid 1894 års riksdag, och har jag därför icke kunnat biträda den hemställan, som af utskottet med anledning af herr Petris motion blifvit gjord. Såsom skäl för denna min från utskottets majoritet afvikande mening anhåller jag att få anföra:

Genom införandet af nu gällande stadganden i afseende å vaxlars förseende med stämpel afsågs att beskatta det rörliga kapitalet, när det öfvergår från en hand till en annan, och detta i syfte att skatten skulle drabba förmögenheten. Detta syftemål kan emellertid icke obetingadt anses hafva vunnits, enär rörelsekapitalet icke alltid utgör ett tillförlitligt kännetecken på egandet af motsvarande förmögenhet. Ofta förekommer, att mindre bemedlade personer för erhållande af försträckning i penningar låta i bankinrättning diskontera vaxlar, i hvilket fall städse låntagaren nödgas betala stämpelbeloppet. I de flesta fall blir följden deraf den, att skatten måste betalas af den, som enligt lagstiftarens mening icke borde drabbas af densamma. Men en långt viktigare synpunkt är dock den inverkan, som genom nu ifrågavarande skatteform utöfvas å landets näringslif. Genom bruket af vaxlar såsom betalningsmedel, hvilket bruk i vårt land först på senare tider kommit till allmänare användning, åstadkommes en högst väsentlig förmån och lättnad för handel och industri, i det att köpmannen eller producenten erhållandet af accepterad vaxel såsom betalning för levererade varor blifver i tillfälle att kunna vid

behof anskaffa penningar på grund af sin fordran, dels ock erhåller ett verksamt medel för indrifning af densamma. Genom vaxlars beläggande med stämpel kan väl icke deras användande förhindras, och erfarenheten har också visat, att så icke skett, men denna åtgärd är dock otvifvelaktigt egnad att i någon mån motverka bruket af ett synnerligen godt och för industriens och näringarnas obehindrade utveckling snart sagdt oundgängligt kreditmedel. Härjemte torde ock böra tagas i betraktande, att då stämpelbeloppet måste beräknas å vaxelns hela belopp, hvilket motsvarar köpmannens eller producentens fordran för levererade varor, skatten i många fall kan vara ganska stor i förhållande till den vinst, som tillkommer köpmannen eller producenten.

Många och goda skäl synas mig sålunda tala för att denna skatt eller stämpelafgiften å inrikes vaxlar icke längre bibehålles, såsom varande en olämplig skatteform, betungande för näringslivet och i många fall alls icke drabbande den, som man afsett att beskatta, eller den förmögne, hvarför denna stämpelafgift enligt mitt förmenande bör afskaffas. Men då samma skäl icke kunna göras gällande, hvad utrikes vaxlar beträffar, torde den nu gällande stämpelafgift, som är dem åsatt, böra bibehållas, hvarför jag tillåter mig hemställa,

att Riksdagen måtte i anledning af herr Petris motion besluta, det rubriken »Vaxel» under § 8 i förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1894 skall erhålla följande förändrade lydelse:

» *Vaxel*, godkänd eller protesterad; lika med skuldebref.

Der vaxel ställes att å utrikes ort betalas eller är utfärdad å utrikes ort, skall, oberoende af den stämpel, som i allmänhet är stadgad, vaxeln, då den utställes eller, om den utfärdas utom riket, innan den här i riket öfverlåtes eller till godkännande eller betalning företes, förses med stämpel af 50 öre för belopp, ej öfverstigande 1,000 kronor, och derutöfver 50 öre för hvarje påbörjadt tusental kronor, hvarå den lyder; dock att frihet från stämpel eger rum för vaxel, som är dragen af bank eller bankir inom riket å bank eller bankir å utländsk ort samt är betalbar endast i utlandet vid uppvisandet, äfvensom för vaxel, som är dragen från utlandet på utlandet och endast är betalbar i utlandet.

Är vaxel utfärdad i flere exemplar och har ett af dem blifvit med nyssnämnda särskilda stämpel försedt, vare de öfriga från sådan stämpel fria.» »

af herr *Meyer*

samt, mot utskottets motivering, af herrar *Cavalli*, *Weinberg*, friherre *Klingspor*, *Philipson*, *Jansson*, *Göransson* och *Dahlstedt*.

Härjemte har herr *Bergendahl* begärt få antecknad, att han icke deltagit i den slutliga behandlingen af detta ärende.
